

«Експертиза» — назустріч цифровому майбутньому судово-експертної діяльності в Україні

Олексій Корнєв

доктор філософії у галузі права, науковий співробітник лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої й науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8030-1254>, e-mail: oleksii_korniev@ukr.net

Тетяна Дрощенко

завідувач сектору лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої й науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1000-9733>, e-mail: droshchenko20@gmail.com

Богдан Чорний

судовий експерт лабораторії інженерно-технічних досліджень, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0110-666X>, e-mail: bohdanblack97@gmail.com

Розглянуто концепцію «Експертиза» — комплексну цифровізацію судово-експертної діяльності в Україні для модернізації правосуддя. Проаналізовано поточний стан, переваги, ризики та шляхи її впровадження.

Ключові слова: експертиза; судова експертиза; цифровізація; правосуддя; ЕСІТС; Україна.

“e-Forensics” — A Step Towards the Digital Future of Forensic Practice

Oleksii Korniev, Tetiana Droshchenko, Bohdan Chornyi

This article examines the e-Forensics concept — the comprehensive digitalization of forensic practice in Ukraine aimed at modernizing the justice system. It analyzes the current state, benefits, risks, and implementation pathways.

Keywords: e-Forensics; forensic examination; digitalization; justice; ESITS; Ukraine.

Сучасна Україна перебуває у virі цифрових трансформацій, що неминуче стосуються також системи правосуддя. В умовах глобальних тенденцій і внутрішніх викликів, особливо спричинених війною, підвищення ефективності, доступності та стійкості правосуддя стає першорядним завданням. Саме тому цифровізація судово-екс-

пертної діяльності, критично важливої для з'ясування істини, сьогодні набуває особливої ваги. Концепція «Експертиза» пропонує комплексний підхід до цієї модернізації, маючи на меті вивести організацію та проведення судових експертиз на якісно новий рівень, що відповідатиме вимогам часу. Актуальність цього процесу підсилена

потребою не лише осучаснити процедури, а й забезпечити надійне збереження інформації та безперебійність роботи експертних установ у складних умовах.

Поняття «єЕкспертиза» охоплює глибоку інтеграцію цифрових технологій у весь цикл судово-експертної діяльності. Це не просто послуговування окремими інструментами, а створення цілісної системи, що містить спеціалізоване апаратне та програмне забезпечення, безпечні мережеві платформи для взаємодії, аналізу цифрових доказів, управління експертними провадженнями й надання результатів у захищеному, юридично значущому електронному форматі. Провідною є ідея її потенційної інтеграції з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою (далі — *ЄСІТС*), що створить єдиний цифровий простір для правосуддя [1]. Основними ознаками єЕкспертизи є перехід до цифрових форматів, мережева взаємодія, технологічна залежність, пріоритет цілісності й безпеки даних і значний потенціал для прискорення оперативності.

Аналізуючи поточний стан, бачимо, що Україна вже зробила певні кроки: функціонує *ЄСІТС* і «Електронний суд», експерти працюють в електронних кабінетах, існують локальні цифрові рішення та активне застосування ІТ у специфічних видах експертиз (комп'ютерно-технічній, телекомунікаційній) [2—4]. Водночас системної трансформації ще немає. Зберігаються виклики, пов'язані з нерівномірним технічним оснащенням,

необхідністю доопрацювання функціонала *ЄСІТС* для експертів, проблемами зберігання значних обсягів даних і відсутністю уніфікованих стандартів.

Запровадження єЕкспертизи обіцяє значні переваги: кардинальне підвищення ефективності (швидкість, скорочення термінів і витрат, дистанційну участь), зростання прозорості роботи експертних установ, посилення безпеки даних завдяки цифровим методам захисту й архівування [5]. Це також шлях до економії ресурсів, покращення аналітичних можливостей і забезпечення стабільної роботи системи навіть у кризових умовах.

Не можна також ігнорувати потенційних ризиків. Насамперед це — загрози кібербезпеці, що потребують безкомпромісних рішень для захисту даних. Існують технічні складнощі, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру, стандартизацією та інтеграцією систем. Важливим є людський чинник — подолання цифрової неграмотності, опір змінам і необхідність масштабного навчання експертів. Залишаються також певні юридичні питання, що потребують оновлення законодавства для чіткого регулювання цифрових процедур.

Міжнародний досвід (Естонії, США, Великої Британії) демонструє різні успішні моделі — від комплексних національних систем до спеціалізованих баз даних і мереж, сфокусованих на стандартах і співпраці [6—8]. Головні уроки: важливість цілісної стратегії, інвестиції, фокус на безпеці та стандартизації.

Успіх єЕкспертизи потребує міцних нормативно-правових засад.

Необхідно оновити Закон «Про судову експертизу» і процесуальні кодекси, деталізувавши процедури роботи з цифровими доказами й електронними висновками, спираючись на чинні закони про електронні документи, довірчі послуги та захист персональних даних.

Технологічно це потребує сучасного апаратного та спеціалізованого програмного забезпечення, нових стандартів форматів даних і методик, інтегрування їх з іншими держреєстрами, а також бездоганного дотримання протоколів безпеки.

Ключовим чинником є підготовка кадрів. Експерти мають опанувати навички роботи з цифровими доказами, спеціалізованим програмним забезпеченням, розуміти принципи кібербезпеки. Це потребує модернізації навчальних програм, створення курсів підвищення кваліфікації та, можливо, запровадження спеціалізованої сертифікації.

Концептуально «Експертиза має ґрунтуватися на принципах законності, цілісності й автентичності доказів, безпеки даних, стандартизації, компетентності експертів, прозорості, ефективності, інноваційності та тісної співпраці всіх залучених інституцій.

Підбиваючи підсумки, маємо зазначити: запровадження «Експертизи — складне, але стратегічно важливе завдання для модернізації українського правосуддя. Потенційні переваги значні, але потребують системного підходу, політичної волі й ресурсів. Для цього необхідно оновити законодавство, розвивати функціонал ЄСІТС, інвестувати в технології

та навчання, упроваджувати стандарти й неухильно дбати про кібербезпеку. Успіх цієї ініціативи стане вагомим внеском у розбудову справедливої, ефективною та сучасної правової системи України.

Перелік джерел посилання

1. Вілінський М. С. Концепція участі експерта у цивільних справах з використанням підсистем (модулів) ЄСІТС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 54—60. DOI: 10.32782/2524-0374/2023-9/12 (дата звернення: 25.03.2025).
2. Савчук В. С. Цифровізація цивільного судочинства: переваги та недоліки. *Там само*. 2024. № 3. С. 171—175. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-3/38 (дата звернення: 25.03.2025).
3. Кішко Д. Цифровізація судово-експертної діяльності в умовах війни як шлях забезпечення безперервної роботи експертних установ. *Досвід і проблеми судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану в Україні* : мат-ли всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, Київ, Одеса; 28.09.2023). Львів, 2023. С. 15—16. URL: <http://ndekc.lviv.ua/pdf/a05122023.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).
4. Про потенціал сучасних технологій для покращення доступу до правосуддя говорили на міжнародній конференції у ВС / Судова влада України : вебсайт. 25.01.2023. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1375498/> (дата звернення: 19.03.2025).
5. Цифровізація процесів у сфері судової експертизи — Проєкт ЄС «Право-Justice» провів онлайн-дискусію / Pravo-Justice : вебсайт. 16.03.2023. URL: <https://www.pravojustice.eu/ua/post/cifrovizaciya-procesiv-u-sferi-sudovoyi-ekspertizi-proyekt-yes-pravo-justice-proviv-onlajn-diskusiyu> (дата звернення: 25.03.2025).
6. Binley K. Analysing Estonia's Approach to Digitising Judicial Systems / Courts Data

Solutions : web. 23 Mar 2025. URL: <https://courtsdatasolutions.com/analysing-estonias-approach-to-digitising-judicial-systems/> (дата звернення: 25.03.2025).

7. Soons J., Zheng X., Thompson R. Feasibility Study on Measurement System Interoperability of the National Integrated Ballistic Information Network (NIBIN) / NIST :

web. Dec 11, 2024. URL: <https://www.nist.gov/publications/feasibility-study-measurement-system-interoperability-national-integrated-ballistic> (дата звернення: 25.03.2025).

8. About us / Forensic Capability Network : web. URL: <https://www.fcn.police.uk/about-us> (дата звернення: 25.03.2025).